

FİNANSAL HESAPLAR RAPORU

VERİ YÖNETİŞİMİ VE İSTATİSTİK
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2021-IV

 TÜRKiYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI

Özet

Sektörlere ilişkin finansal bilançolara göre, 2021 yılı dördüncü çeyreğinde Türkiye ekonomisinin net finansal değerinde bir önceki döneme göre gayri safi yurt içi hasılaya (GSYİH) oranla 3,6 puan gerileme kaydedilmiştir. Dönem sonu itibarıyla sektörlerin toplam finansal varlıkları 32,0 trilyon TL, yükümlülükleri ise 35,3 trilyon TL düzeyinde gerçekleşmiştir.

Bu dönemde, hanehalkı borçlarının GSYİH'ye oranı %15 seviyesinde yatay seyrederken, finansal olmayan kuruluşların borçlarının GSYİH'ye oranı ise %74 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu oranlara göre Türkiye, hem hanehalkı hem de şirketler kategorisinde borçluluk düzeyi düşük ülkeler arasında yer almaktadır.

İçindekiler

Özet.....	1
I. Genel Değerlendirme	3
II. Kimden-Kime (Mevduat ve Krediler)	6
III. Hanehalkı	7
IV. Finansal Olmayan Kuruluşlar	9
V. Borçluluk Oranları ve Ülke Karşılaştırmaları	11

I. Genel Değerlendirme

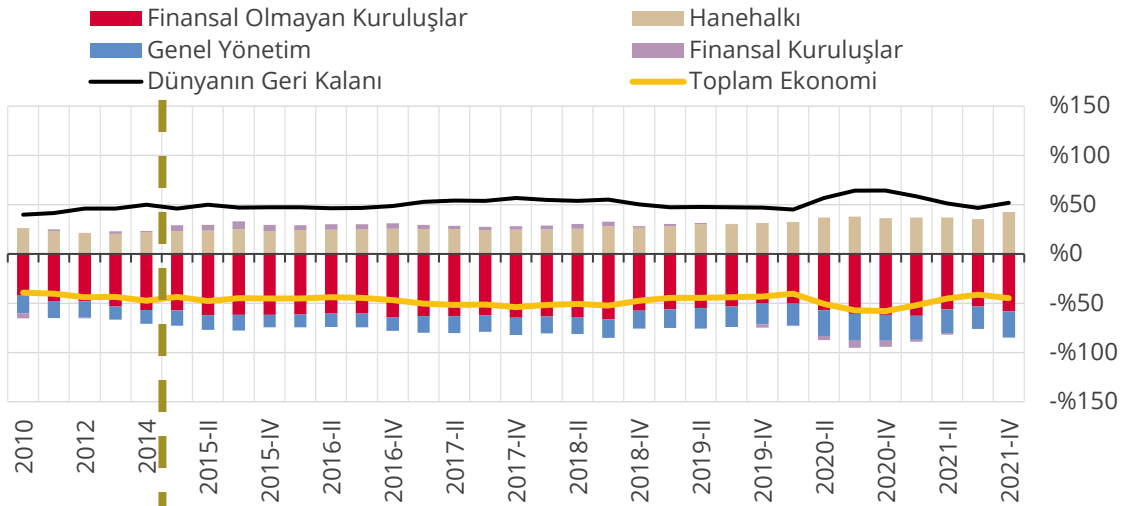
Tablo 1: Net Finansal Değerin Sektörler İtibarıyla Dağılımı (Milyar TL)^{1,2}

	Toplam Ekonomi	Finansal Olmayan Kuruluşlar	Finansal Kuruluşlar	Genel Yönetim	Hanehalkı	Dünyanın Geri Kalanı
Finansal Varlıklar	32.022	13.112	13.013	1.642	4.255	3.451
Yükümlülükler	35.253	17.314	13.194	3.564	1.181	7.182
Net Finansal Değer	-3.232	-4.202	-181	-1.922	3.074	3.731

Kaynak: TCMB

2021 yılı dördüncü çeyreği itibarıyla, yurt içi ekonominin sektörel finansal bilançoları incelendiğinde, toplam ekonominin finansal borçlu pozisyonunda olduğu, hanehalkı ve dünyanın geri kalanının yurt içi sektörlerden alacaklı, finansal olmayan kuruluşlar ve genel yönetimin ise diğer sektörlerle borçlu pozisyonda olduğu gözlenmiştir. Finansal kuruluşlar sektörü ise finansal aracılık rolü gereği dengeye yakın bir net finansal değer yaratmıştır (Tablo 1, Grafik 1).

Grafik 1: Net Finansal Değerin (Stok) GSYİH'ye Oranı, Sektörler İtibarıyla (%)²

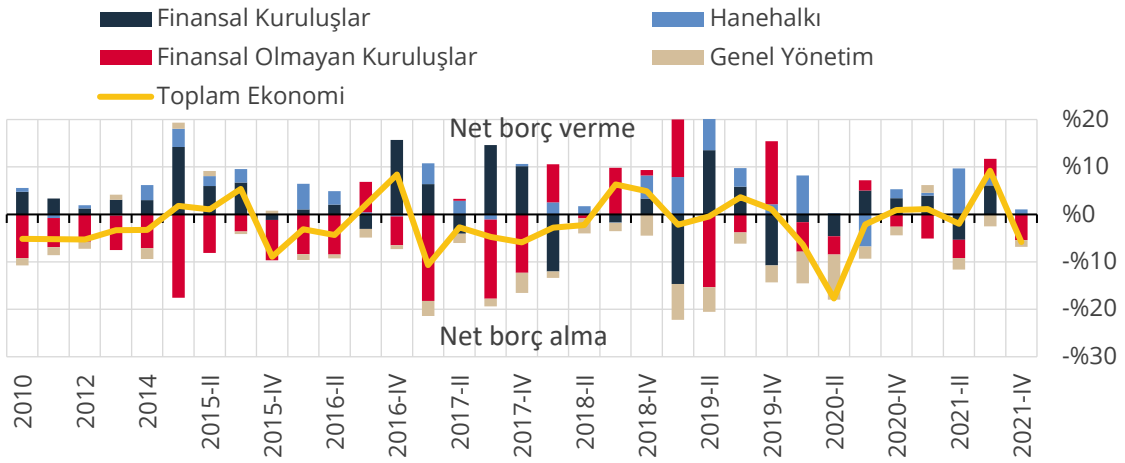

Kaynak: TCMB, TÜİK.

Son Gözlem: 2021-IV

¹ Metodoloji gereği, parasal altının karşı sektörü bulunmadığı için toplam yurt içi ekonominin net finansal değeri ile dünyanın geri kalanının net finansal değeri arasında söz konusu tutar kadar fark olmaktadır. Dünyanın geri kalanı, Uluslararası Yatırım Pozisyonu İstatistikleri ile uyumlu olacak şekilde, yurt dışı yerleşiklik ilkesi çerçevesinde raporlanmıştır.

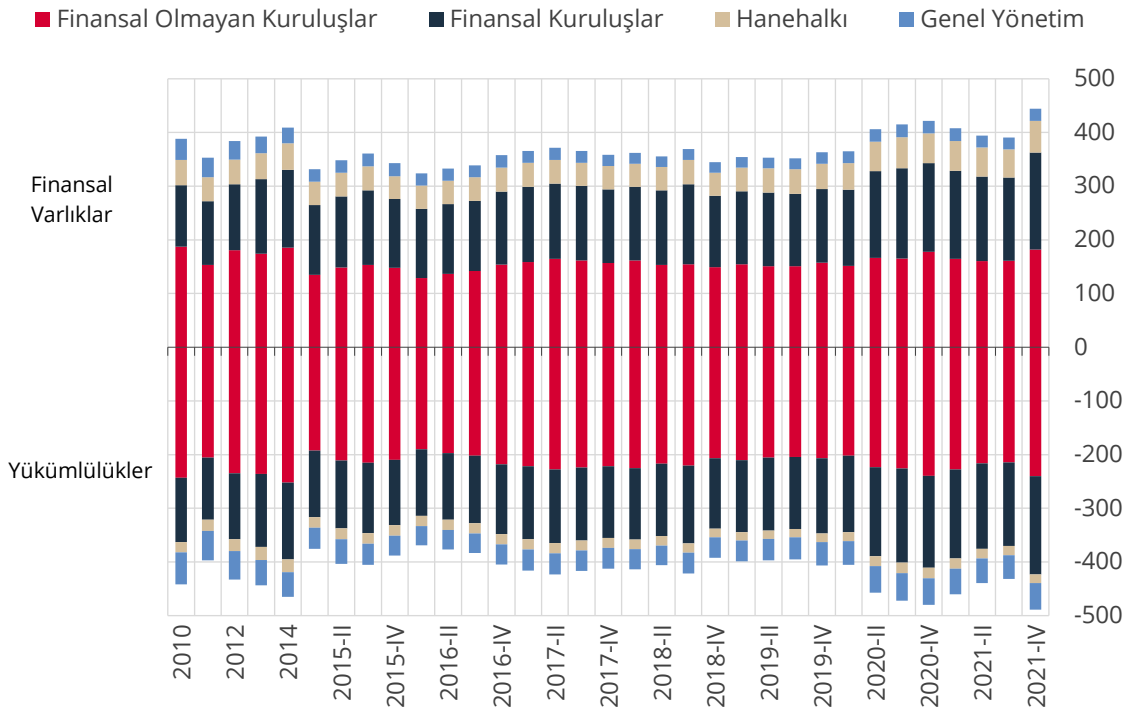
² Hanehalkı sektörü, hanehalkına hizmet veren kar amacı olmayan kuruluşları da kapsamaktadır.

Grafik 2: Net Borç Verme\ Borç Alma (İşlem), GSYİH'ye Oran, Sektörler İtibarıyla (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

Son Gözlem:2021-IV

Sektörlerde gerçekleşen net finansal işlemler incelendiğinde, bir önceki çeyrekte GSYİH'nin %9,2'si ile net borç veren konumunda olan toplam ekonomi 2021 yılı dördüncü çeyreğinde GSYİH'nin %5,8'i oranında net borç almıştır. Bu orana sektörlerin katkısı incelendiğinde, finansal olmayan kuruluşların GSYİH'nin %5,4'ü ile bu dönemde en fazla borç alan sektör olduğu ve bunu yaklaşık GSYİH'nin %,1,4'ü ile genel yönetim izlediği gözlenmiştir. Diğer taraftan, hanehalkı ise GSYİH'nin %1'i oranında net borç veren konumundadır. (Grafik 2).

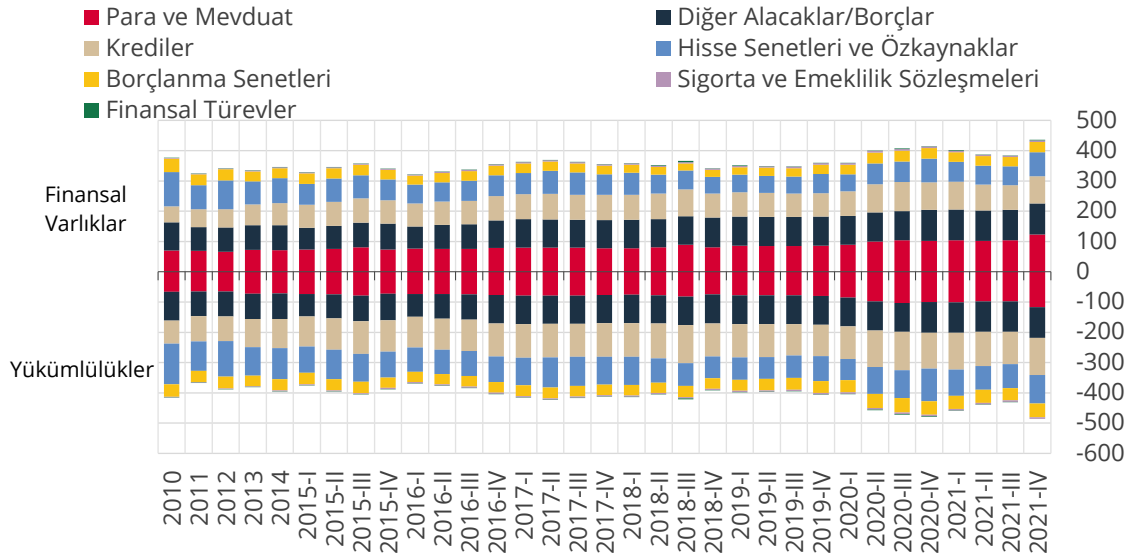
Grafik 3: Sektörler İtibarıyla Finansal Varlık ve Yükümlülüklerin GSYİH'ye Oranı (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

Son Gözlem: 2021-IV

Sektörlerin son dönem itibarıyla finansal varlık ve yükümlülük dağılımı incelendiğinde, finansal olmayan kuruluşların hem varlık hem de yükümlülük tarafında en büyük sektör olduğu görülmektedir (Grafik 3).

Grafik 4: Finansal Araç Dağılımı-Toplam Ekonomi, GSYİH'ye Oranı* (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

Son Gözlem: 2021-IV

(*) Parasal altın ve SDR dâhil edilmemiştir.

2021 yılı dördüncü çeyreği itibarıyla varlıklarda para ve mevduat ile diğer alacaklar; yükümlülüklerde ise sırasıyla krediler ile para ve mevduat kalemleri en yüksek paya sahip araçlar olarak gözlenmektedir (Grafik 4).

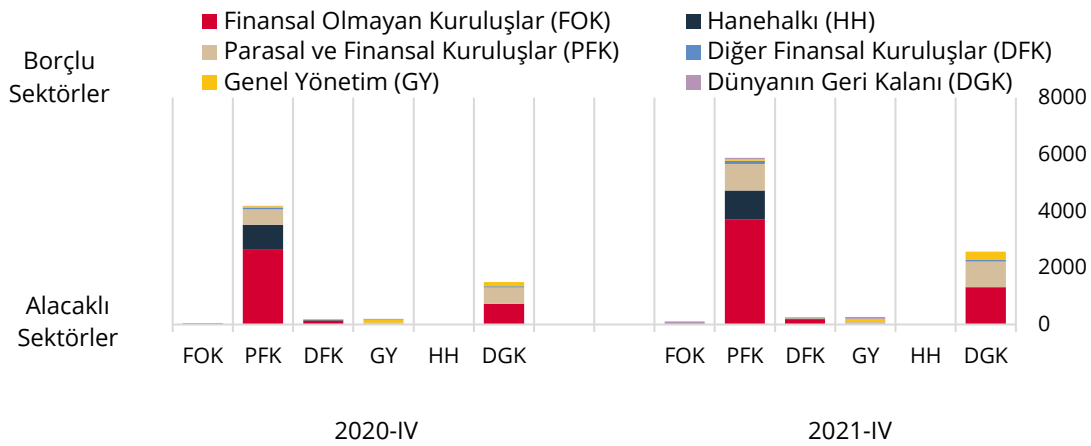
II. Kimden-Kime (Mevduat ve Krediler)

Mevduat ve kredi kalemleri için derlenen kimden-kime matrisleri ışığında ekonomik sektörler arası ilişkiler aşağıda incelenmiştir.

Kredilerin kimden-kime matrisleri incelendiğinde, 2021 yılı dördüncü çeyreğinde geçen yılın aynı dönemine göre sektörler arası bağlantılarda önemli bir değişiklik gözlenmemiştir. En büyük bağlantı, finansal olmayan kuruluşlar ile parasal ve finansal kuruluşlar arasında gerçekleşmiş, parasal ve finansal kuruluşlar toplamda 5.873 milyar TL tutarında kredi kullanmış, bunun 3.697 milyar TL'lik kısmını finansal olmayan kuruluşlara ve 1.032 milyar TL'lik kısmını hanehalkına vermiştir. Yurt içi sektörler tarafından dünyanın geri kalanından 2.572 milyar TL'lik kredi kullanılmış, bunun 1.318 milyar TL'lik kısmını finansal olmayan kuruluşlar, 904 milyar TL'lik kısmını ise parasal ve finansal kuruluşlar kullanmıştır (Grafik 5).

2021 yılı dördüncü çeyreğinde, açılan toplam 9.699 milyar TL'lik mevduatın 8.164 milyar TL'lik kısmı parasal ve finansal kuruluşlarda, 1.534 milyar TL'lik kısmı ise dünyanın geri kalanında açılmıştır. Parasal ve finansal kuruluşlarda açılan mevduatın büyük bölümü hanehalkına (3.043 milyar TL), diğer parasal ve finansal kuruluşlara (1.635 milyar TL) ve finansal olmayan kuruluşlara (1.617 milyar TL) aittir. Dünyanın geri kalanında açılan mevduatın önemli bir bölümü ise (1.309 milyar TL) parasal ve finansal kuruluşlar tarafından açılmıştır (Grafik 6).

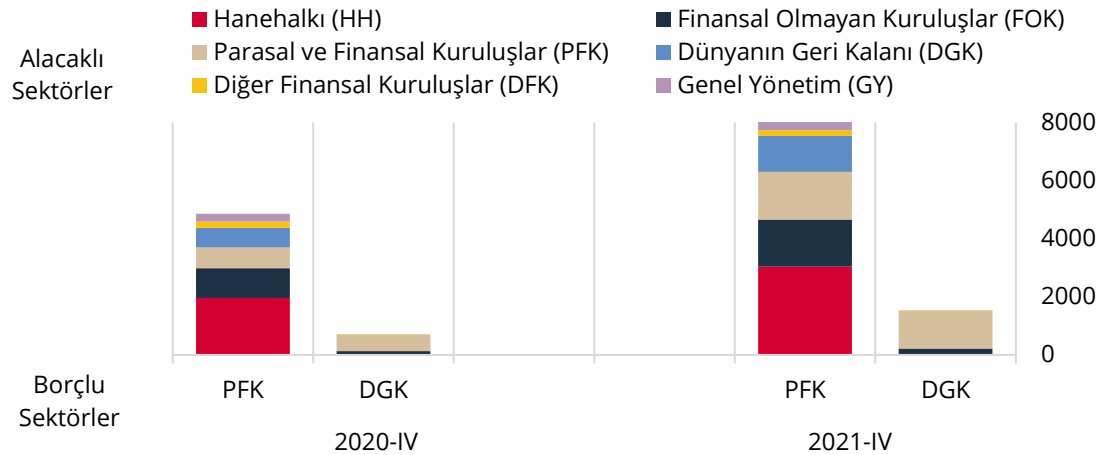
Grafik 5: Krediler, Kimden-Kime (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem:2021-IV

Grafik 6: Mevduat, Kimden-Kime (Milyar TL)

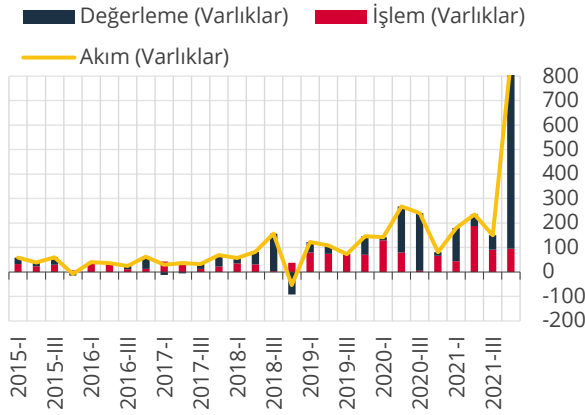
Kaynak: TCMB

Son Gözlem:2021-IV

III. Hanehalkı

Hanehalkı finansal varlıkları; 2021 yılı dördüncü çeyreklik döneminde bir önceki döneme göre 869 milyar TL artış göstermiş, bu artışın 773 milyar TL'si değerleme, 96 milyar TL'si ise işlem kaynaklı olarak gerçekleşmiştir (Grafik 7). Hanehalkı yükümlülükleri aynı dönemde bir önceki döneme göre 71 milyar TL artış göstermiş, bu artışın tamamına yakını işlem kaynaklı olarak gerçekleşmiştir (Grafik 8).

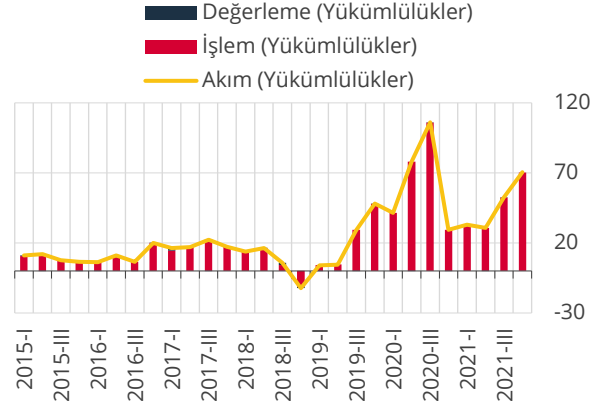
Grafik 7: Finansal Varlıklar, Akım (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2021-IV

Grafik 8: Yükümlülükler, Akım (Milyar TL)

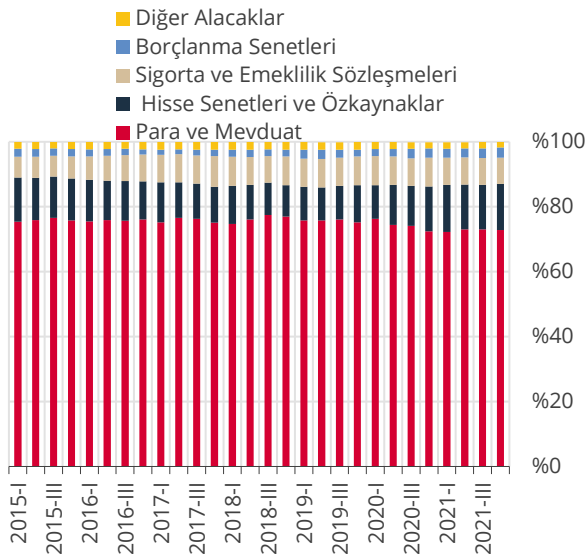

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2021-IV

2021 yılı dördüncü çeyrek itibarıyla, hanehalkının finansal araç dağılımında önemli bir değişiklik gözlenmemiştir. Finansal varlıklarında en temel araç %73 dolayındaki payı ile para ve mevduat olup, bunu hisse senetleri ve özkaynaklar izlemektedir (Grafik 9). Hanehalkı yükümlülükleri incelendiğinde; tamamına yakınının kredilerden oluştuğu görülmektedir (Grafik 10).

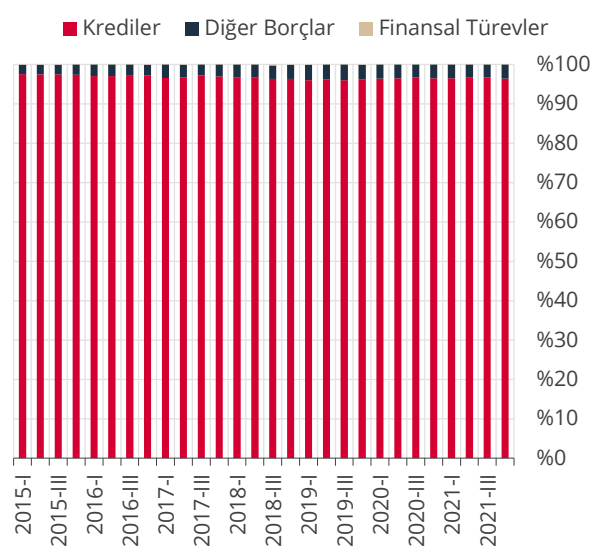
Grafik 9: Finansal Varlıkların Araç Dağılımı (%)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2021-IV

Grafik 10: Yükümlülüklerin Araç Dağılımı (%)

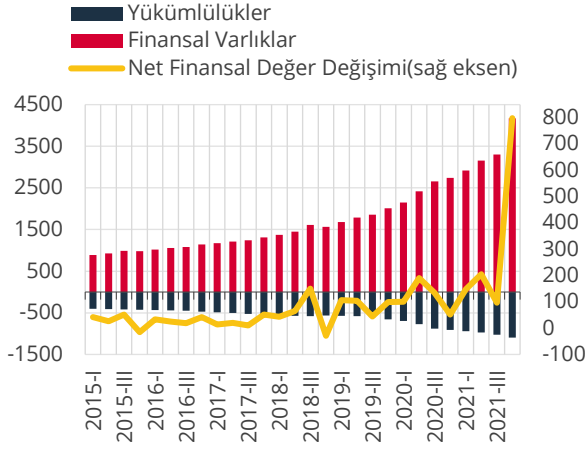
Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2021-IV

Hanehalkı net finansal değeri 2021 yılı dördüncü çeyreğinde 798 milyar TL artış göstermiştir (Grafik 11). Hanehalkı borçluluğuna ilişkin göstergelere bakıldığında; hanehalkı borcunun toplam finansal varlıklara oranı ile borcun harcanabilir gelire oranı bir önceki döneme göre azalış göstererek sırasıyla %25 ve %43 olarak gerçekleşmiş, borcun GSYİH'ye oranı ise %15 seviyelerinde yatay seyretmiştir. (Grafik 12).

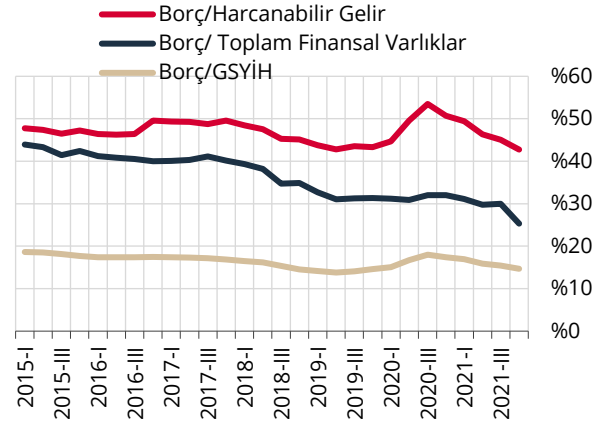
Grafik 11: Hanehalkı Net Finansal Değer Değişimi (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2021-IV

Grafik 12: Hanehalkı Borcu* (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

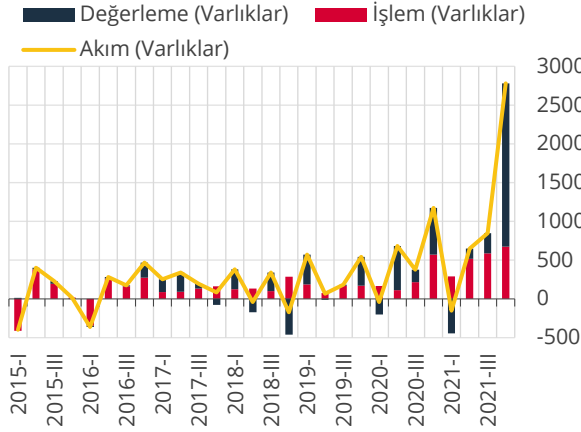
Son Gözlem: 2021-IV

* Hanehalkı borcu kredi kaleminden oluşmaktadır.

IV. Finansal Olmayan Kuruluşlar

Finansal olmayan kuruluşların finansal varlıkları 2021 yılı dördüncü çeyreklik döneminde bir önceki döneme göre 2.780 milyar TL artış göstermiştir. Söz konusu artışa; diğer alacaklar kalemindeki artışın etkisiyle 675 milyar TL işlem artışı ile diğer taraftan 2.105 milyar TL değerleme artışı pozitif yönde katkı yapmıştır (Grafik 13). Finansal olmayan kuruluşların yükümlülükleri ise aynı dönemde 3.552 milyar TL artış göstermiştir. Bu artışta 801 milyar TL'lik işlem artışı ile 2.751 milyar TL değerleme artışı etkili olmuştur. (Grafik 14).

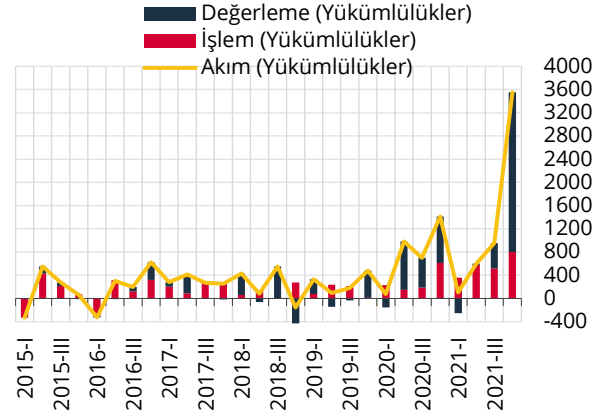
Grafik 13: Finansal Varlıklar, Akım (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2021-IV

Grafik 14: Yükümlülükler, Akım (Milyar TL)

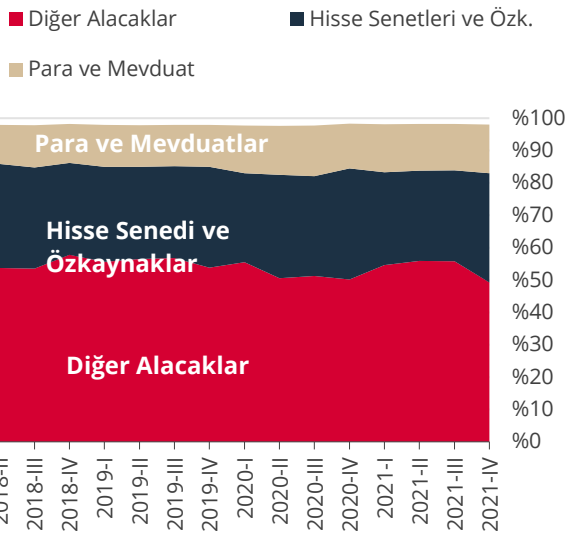

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2021-IV

2021 yılı dördüncü çeyreklik döneminde, finansal olmayan kuruluşların finansal işlem dağılımında önemli bir değişiklik olmamıştır. Varlık tarafındaki en önemli kalemi; satıcı kredi ve avansları ile diğer kalemlerin toplamından oluşan diğer alacaklar (%49) oluştururken, hisse senetleri ve özkaynakların payı %34, para ve mevduatın payı ise %15 olmuştur (Grafik 15). Yükümlülük tarafında ise diğer borçların oranı %38, kullanılan kredilerin payı %30 seviyelerinde gerçekleşmiştir. Hisse senetleri ve özkaynak yoluyla yapılan finansmanın payı %31 düzeyinde gerçekleşmiştir (Grafik 16).

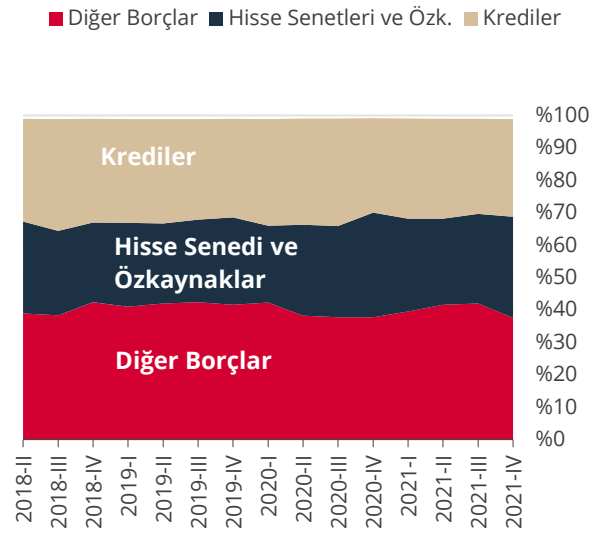
Grafik 15: Finansal Varlıkların Araç Dağılımı (%)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2021-IV

Grafik 16: Yükümlülüklerin Araç Dağılımı (%)

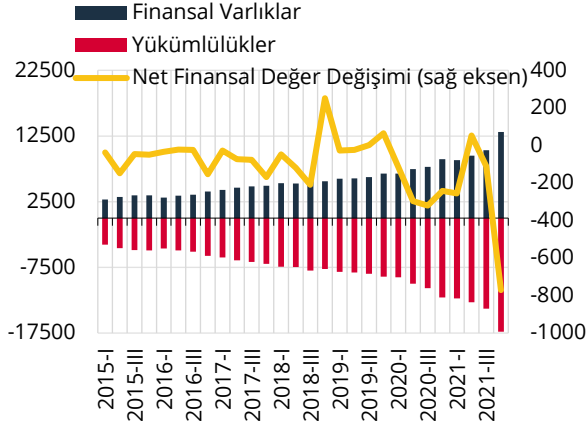

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2021-IV

Finansal olmayan kuruluşların net finansal değeri 2021 yılı dördüncü çeyreğinde bir önceki döneme göre 771 milyar TL düşmüştür (Grafik 17). Borçlarının GSYİH'ye oranı %74, borçların toplam finansal varlıklara oranı ise %41 seviyesinde gerçekleşmiştir (Grafik 18).

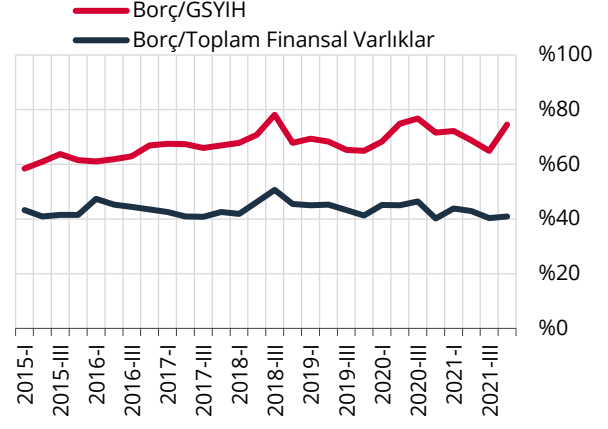
Grafik 17: Finansal Olmayan Kuruluşlar Net Finansal Değer Değişimi (Milyar TL)

Kaynak: TCMB

Son Gözlem: 2021-IV

Grafik 18: Finansal Olmayan Kuruluşların Borcu (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK.

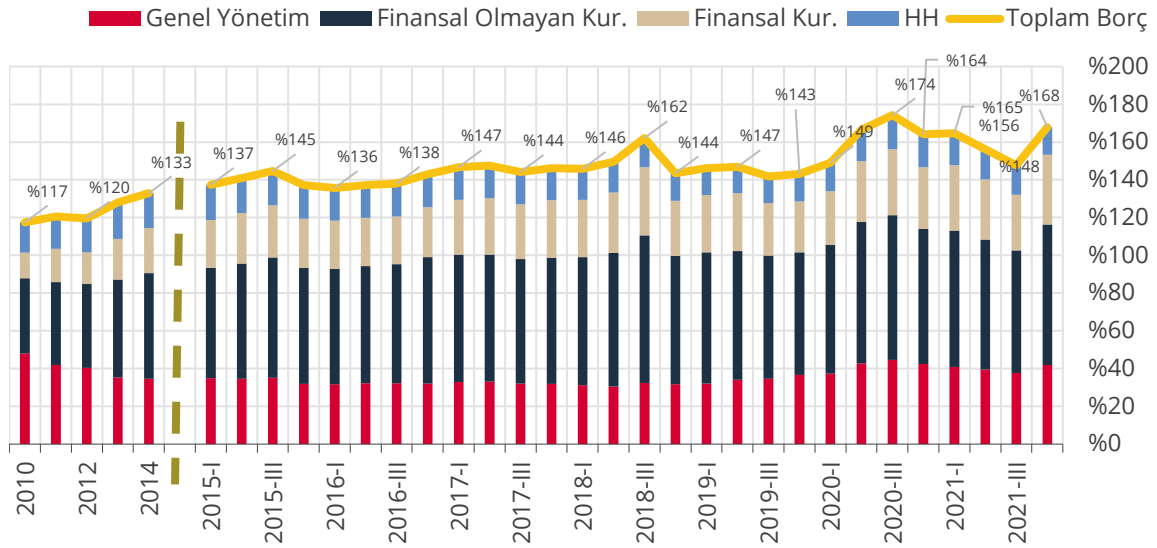
Son Gözlem: 2021-IV

Dipnot: Borçlar; krediler ve borçlanma senetlerinden oluşmaktadır.

V. Borçluluk Oranları ve Ülke Karşılaştırmaları

Yurt içinde yerleşik sektörlerin kullandıkları krediler ve ihraç ettikleri borçlanma senetlerinin toplamından oluşan finansal hesaplar tanımlı toplam borcun GSYİH'ye oranı, 2021 yılı dördüncü çeyreğinde %168 seviyesinde gerçekleşmiştir (Grafik 19).

Grafik 19: Sektörlerin Toplam Borcu/GSYİH* (%)

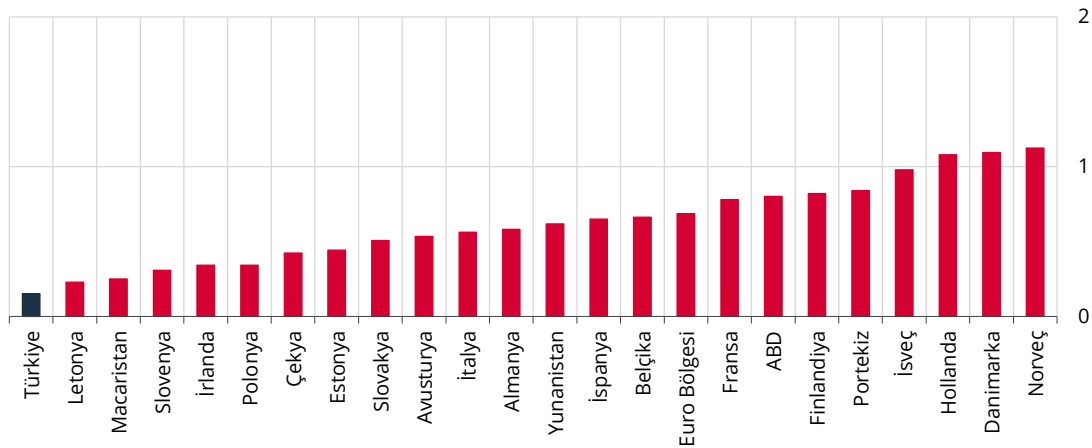
Kaynak: TCMB, TÜİK.

Son Gözlem: 2021-IV

(*) Borçlar; krediler ve borçlanma senetlerinden oluşmaktadır.

Hanehalkı yükümlülüklerinin GSYİH'ye oranına bakıldığında; 2021 yılının dördüncü çeyreğinde Türkiye'nin karşılaştırma yapılan ülkeler arasında borçluluk düzeyi en düşük ülke olduğu görülmektedir (Grafik 20).

Grafik 20: Hanehalkı Yükümlülükleri/GSYİH, Karşılaştırma

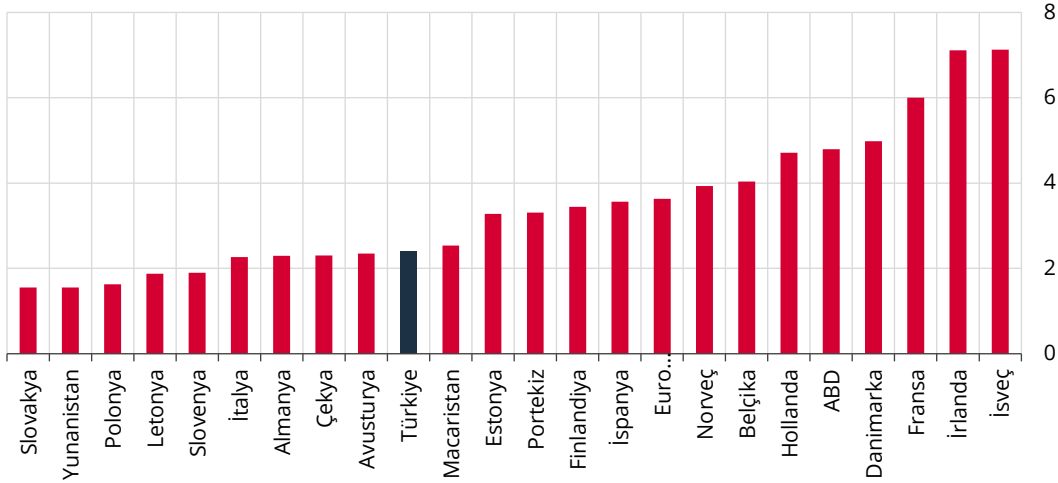
Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD.

Son Gözlem: 2021-IV

Dipnot: Diğer ülke verileri 2021 III. çeyrek itibarıyla.

Finansal olmayan kuruluşların yükümlülüklerinin GSYİH'ye oranları çeşitli ülkelerle karşılaştırıldığında; 2021 yılı dördüncü çeyreğinde, Türkiye'nin borçluluk düzeyi düşük ülkeler arasında yer aldığı görülmektedir (Grafik 21).

Grafik 21: Finansal Olmayan Kuruluşların Yükümlülükleri / GSYİH, Karşılaştırma

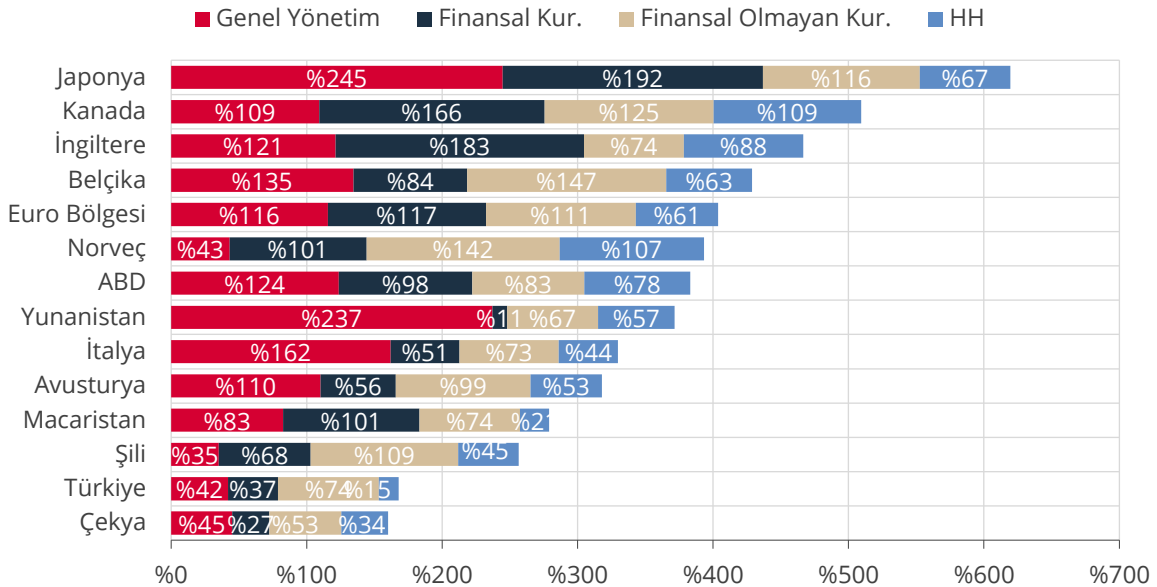
Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD.

Son Gözlem:2021-IV

Dipnot: Diğer ülke verileri 2021 III. çeyrek itibarıyla.

Söz konusu borçluluk oranı diğer ülkeler ile karşılaştırıldığında; 2021 yılı dördüncü çeyreği itibarıyla Türkiye'de yerleşik sektörlerin toplam borcunun düşük seviyede gerçekleştiği görülmektedir (Grafik 22).

Grafik 22: Borç/GSYİH Ülke Karşılaştırması, Sektörler İtibarıyla* (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD.

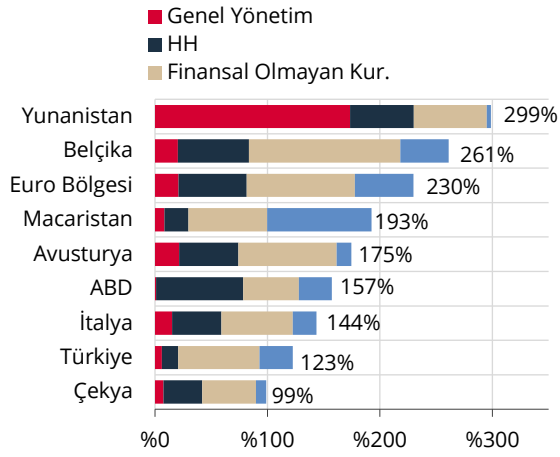
Son Gözlem:2021-IV

(* Borçlar; krediler ve borçlanma senetlerinden oluşmaktadır.

Dipnot: Diğer ülke verileri 2021 III. çeyrek itibarıyla.

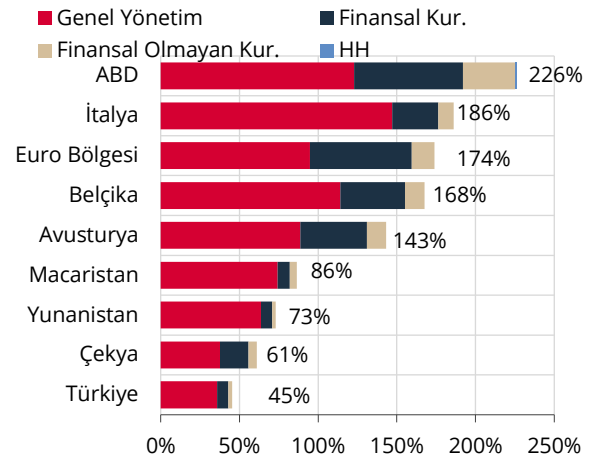
Borçluluk oranının finansal araçlar itibarıyla ülke karşılaştırması yapıldığında; 2021 yılı dördüncü çeyreklik dönemi itibarıyla Türkiye'nin kredi/GSYİH ve borçlanma senetleri/GSYİH oranı açısından göreceli olarak düşük seviyede yer aldığı görülmektedir. Kredi borçluluk oranında en büyük sektör GSYİH'nın %72'i ile finansal olmayan kuruluşlar olurken, borçlanma senetlerinde %36 ile genel yönetim önde gelen sektör olmuştur (Grafik 23 ve 24).

Grafik 23: Kredi/GSYİH Ülke Karşılaştırması, Sektörler İtibarıyla (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD. Son Gözlem: 2021-IV
Dipnot: Diğer ülke verileri 2021 III. çeyrek itibarıyla.

Grafik 24: Borçlanma Sen./GSYİH Ülke Karşılaştırması, Sektörler İtibarıyla (%)

Kaynak: TCMB, TÜİK, OECD. Son Gözlem: 2021-IV
Dipnot: Diğer ülke verileri 2021 III. çeyrek itibarıyla.